

tieto Siinisa

FRENCKELLIN ALUEEN ASEMAKAAVALLINEN KEHITYS 1928 - 1979

Arkkitehtuurihistorian AK 2

Eeva Heimovala

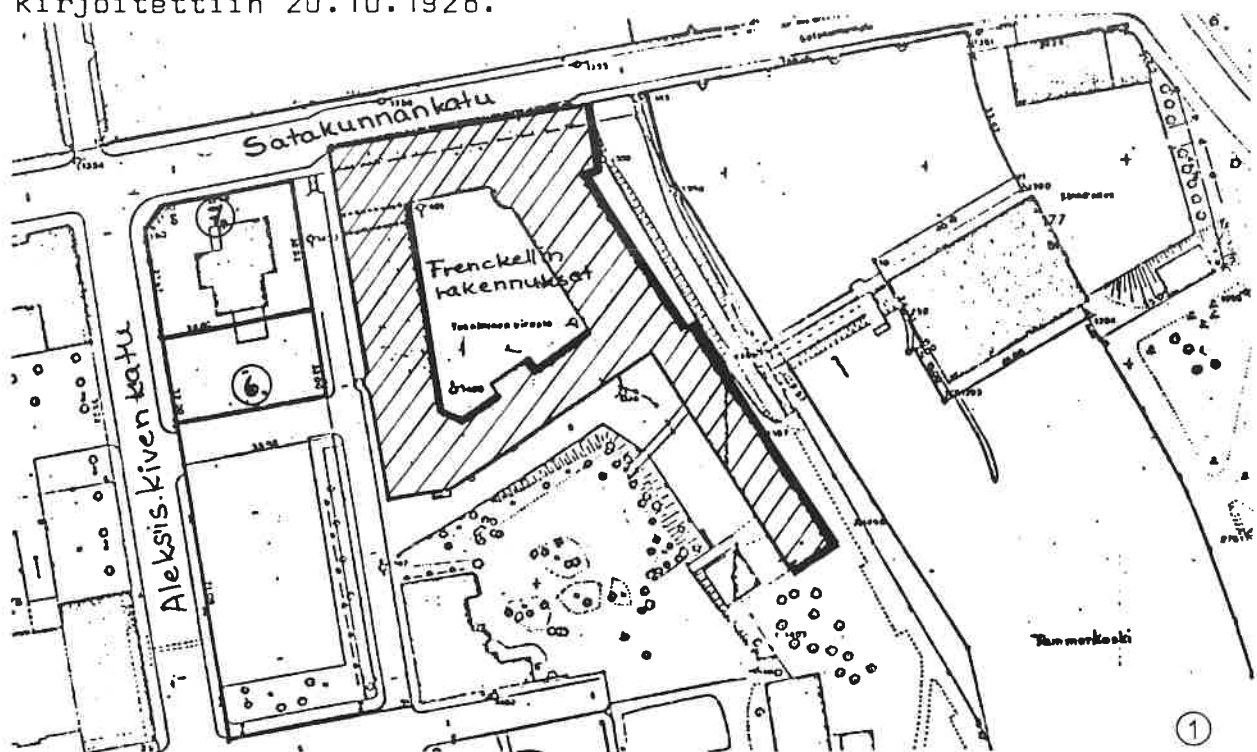
Sinikka Nevanlinna

KAUPUNKI OSTAA FRENCKELLIN TONTIN

Vuoden 1927 alussa Frenckellin alueen omistaja, toiminimi W.Rosenlew & Co AB, ilmoitti lopettavansa toimintansa Tampereella. Kaupungin viranomaiset pitivät toivottavana, että entinen tehdasalue siirtyisi kaupungin hallintaan, sekä alueen keskeisen sijainnin että ennen kaikkea tehtaalle kuuluvan koskivoiman vuoksi. Juuri näihin aikoihin Tampereella oli kova puute sähkövoimasta. Kaupungin rahatoimikamari neuvotteli yhtiön kanssa tarjoten 25 miljoonaa markkaa obligaatioina. Yhtiö vaati ensin 35 milj. mk käteisellä ja alensi sitten vaatimuksen 32 milj.mk:aan. Keväällä 1927 valtuustossa käytiin laaja keskustelu Frenckellin alueen ostamisen järkevyydestä. Asiantuntijoiden lausunnot kävivät rishtiin. Esitettiin myös ajatus, ettei yhtiöllä ollut oikeutta vesivoimaan, vaan kaupunki omisti koko Tammerkosken. Valtuusto hylkäsi yhtiön tarjouksen, mutta antoi rahatoimikamarille tehtäväksi seurata tilannetta ja tutkia Tammerkosken omistusoikeuksia sekä selvittää, voisiko kaupunki ehkä vuokrata vesivoimaa. ¹

Seuraavan vuoden alussa rahatoimikamari ilmoitti valtuustolle, että toiminimi oli alentanut hinnan 31,5 milj. mk:aan. Samalla rahatoimikamari huomautti, ettei se voisi estää alueen myymistä jollekin ulkopuoliselle. Asiaa tutkimaan asetetun valiokunnan enemmistön kantana taas oli, että tarjous hylättäisiin, koska tehdaskiinteistön käyttötarkoitusta ei oltu selvitetty ja sen kunnostus ja ylläpito kävisi kalliiksi kaupungille. Valtuuston kokouksessa molempia kantoja kannatettiin. Ehdotettiin myös, että osa tehdasalueesta voitaisiin myydä edelleen yksityisille ja saada siten suurin osa hinnasta takaisin. Valtuusto päätti uudelleen tarjota 25 milj.mk.

Elokuussa rahatoimikamari ilmoitti valtuustolle, että toiminimi oli hylännyt kaupungin tarjouksen ja että sen uudet myyntiehdot olivat edellistä ankarammat. Yhtiön taipumattomuuden tähden rahatoimikamari ehdotti ostohankkeesta luopumista kokonaan, niin toivottava kuin tämä kauppa kaupungille olisikin ollut. Ennen kuin tämä ehdotus ehti tulla valtuuston käsittelyyn, rahatoimikamari ilmoitti, että valtuutettu Niilo Soljan välityksellä oli päästy lupaavaan sopimukseen. Tämä sopimusluonnos esiteltiin valtuustolle lokakuussa 1928. Sen mukaan kauppahinta olisi 25 milj. mk käteisellä. Koskivoima ja tehdasalue kiinteistöineen siirtyisivät kaupungille vuosien 1929-1930 aikana. Yhtiön haltuun jäisi edelleen kaksi pientä tonttia Itäisenkadun varrelta. Keskustelun jälkeen sopimus tuli pienin muutoksin ja lisäyksin hyväksytyksi äänin 31 - 6. Valtuusto katsoi kaupan suovan kaupungille tärkeitä etuja varsinkin tulevaisuutta silmällä pitäen. Kauppakirja allekirjoitettiin 20.10.1928. ²

Ostohetkellä alueella oli voimassa vuonna 1920 laadittu asemakaava, jonka mukaan alue oli yhtenäistä tehdastonttia. Yhtiön viireille panema anomus asemakaavamuutoksesta, joka jakaisi tontin kuuteen osaan, raukesi itsestään kaupan myötä. Kaupunki sitoutui kaupassa muuttamaan asemakaavaa siten, että myyjälle jäänyt alue erotettaisiin kahdeksi omaksi tontiksi (II:6,7). Tämän mukainen asemakaavamuutos valmistui vuonna 1929.

Kauppakirjassa oli myös sovittu, että kaupungille jää oikeus levittää Satakunnankatua. Kun katua vuonna 1934 levitettiin 5 metriä, toiminimi sai sakkoja siitä, ettei se ollut ajoissa purkanut tontiltaan katualueelle jääviä rakennuksia. Myös rakennusjärjestyksen myöntämä viiden vuoden aika tonttien 6 ja 7 rakentamiseksi päättyi syksyllä 1935, eikä rakentamista oltu aloitettu. Päästäkseen velvoitteistaan toiminimi myi kyseiset tontit kaupungille vuonna 1935 925 000 mk:lla. Kaupunki oli innokas ostamaan ne helpottaakseen Frenckellin alueen järjestelyä ja käyttöä. ³

VOIMALAKIIISTA

Frenckellin tehtaan kaupassa kaupungille siirtyi tehdaskiinteistön mukana keskiputouksen läntinen puoli ja 900 Hv kehittävät turbiinit. Kaupunki katsoi, ettei omaa vanhaa laitosta kannata korjata ja että sellaista uutta voimalaa ei kannata rakentaa, joka joka ei voisi käyttää hyväkseen keskiputouksen täyttä tehoa. Tämän vuoksi suunniteltiin, että pato tulisi ulottaa kosken poikki siten, että koko vesivoima ohjattaisiin itärannalle rakennettavaan voima-asemaan. Kustannuksiksi arvioitiin 26 milj. mk. Jo vuoden 1930 aikana valtuusto hyväksyi suunnitelman ja työt aloitettiin heti. Voimalan suunnitteli insinööri August Sandsund ja julkisivut piirsi arkkitehti Bertel Strömmer. Voimala otettiin käyttöön vuoden 1932 aikana. ⁴

Läänin maaherran sähkölaitoksen rakentamiselle antama lupa näytti osoittavan, että kaupunki oli Frenckellin kaupassa tullut keskiputouksen haltijaksi lukuunottamatta Finlaysonin ns. puutarhakanavaa, josta tehdas otti energiaa mekaanisen turbiinin välityksellä. Finlayson väitti kuitenkin, että sille kuului länsirannan vesivoima Näsijärvestä Satakunnankatuun asti ja että yhtiö oli luovuttanut Frenckellille vain nautintaoikeuden koskeen, ja se lakkasi, kun Frenckellin voimalaitos oli purettu. Korkein hallinto-oikeus kumosi Finlayson valituksen perusteella kaupungille myönnetyn rakennusluvan ja määräsi kaupungin erityisessä oikeudenkäynnissä osoittamaan oikeutensa keskiputoukseen. Uusi voimala

7.

oli jo tällöin rakennettu. Finlayson vaati voimalan purkamista, mutta maistraatti kieltäytyi noudattamasta vaatimusta. Turun hovioikeus määräsi läntisen tukimuurin revittäväksi, jolloin voimalan käyttö olisi keskeytynyt, mutta korkein oikeus kumosi hovioikeuden päätöksen.

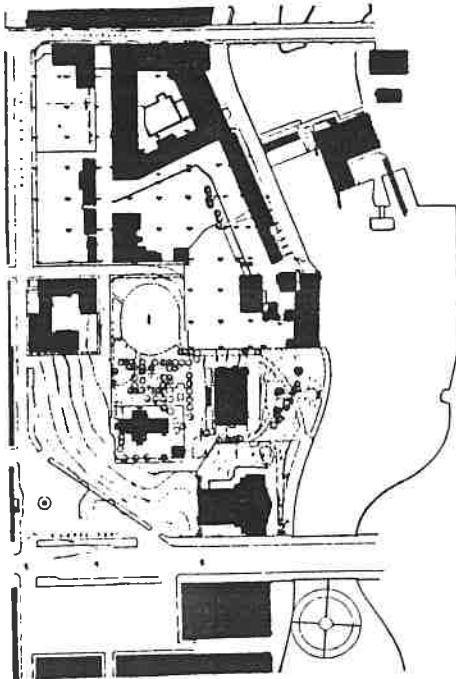
Oikeudenkäynti aloitettiin heinäkuussa 1936. Kaupunki vaati Finlaysonilta puutarhakanavaa, kahta tonttia ja kahta tontin osaa. Oikeusjuttu pitkittyi niin, että alemman oikeusasteen loppukäsittelyä ei oltu vielä edes tehty, kun osapuolet sitten sopivat asian vuonna 1944. Sota vaikutti siihen, että neuvotteluissa päästiin lopputulokseen. Tontit jäivät Finlaysonille ja yhtiö sai lisäksi ostaa n. 0,5 ha niihin liittyvää koskenpohjaa. Puutarhakanava piti sulkea ja sen vesi juoksuuttaa kaupungin voimalalta-altaaseen. Kunta velvoitettiin toimittamaan Finlaysonille tietty kilowattimäärä energiaa vuosittain. Energia vastasi 23 % puutarhakanavan sulkemisesta aiheutuvasta voimanlisäyksestä normaaleina vuosina. ⁵

VUODEN 1938 ASEMAKAAVAMUUTOKSEN TAUSTAA

Frenckellin alueen osto toi esiin ajatuksen, että kaupungilla oli nyt harvinainen tilaisuus luoda itselleen komea monumentaalikeskus. 1930-luvun alusta lähtien suunniteltiin, että tontille rakennettaisiin uusi kaupungintalo, jossa kaikki hajallaan olevat virastot saisivat paikkansa. Olemassaolevat entiset tehdusrakennukset arvioitiin epäkäytännöllisiksi ja niiden käyttö tilapäiseksi.

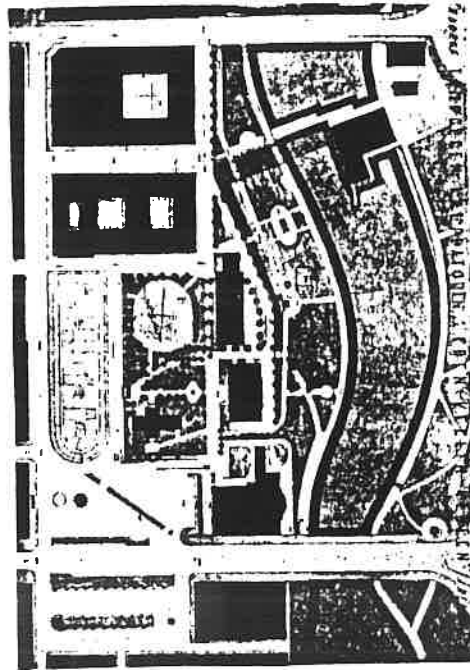
Kaupungin asemakaava-arkkitehti Eeli Kaalamo sai tehtäväkseen laatia ehdotuksen keskusta-alueen uudesta käytöstä. Kaalamo lähti siitä, että kaikki Frenckellin rakennukset purettaisiin pois uusien tieltä. Vain tehtaan piippu jäisi muistomerkiksi. Keskustan rakennukset pitäisi suunnitella niiden arvoa ja ulkonäköä vastaaviksi. Frenckellin alueelle sijoitettiin Kaalamon ehdotuksessa uusi virastotalo ja jokin muu tarkemmin määrittelemättömän arvokas julkinen rakennus (lääninhallitusta toivottiin näihin aikoihin Tampereelle). Tilaa jäi myös asuin- ja liiketaloille sekä torin laajennukseen ja puistolle. Linja-autoille oli va-

rattu torin eteläosa silloisesta tilanteesta poiketen. Kaalamo ennusti, että tulevaisuudessa tarvittaisiin lisää puistoa, leik-
kialuetta ja torialuetta. ⁶

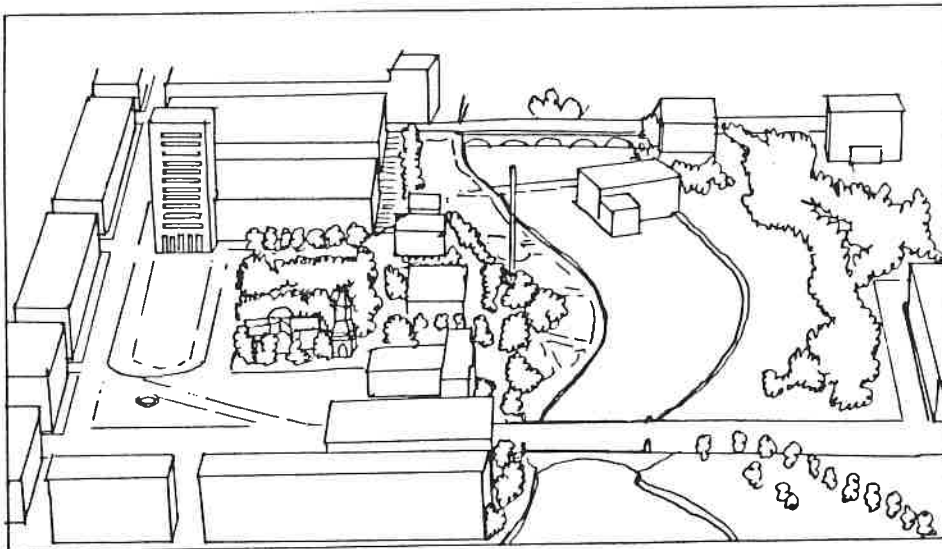
②

Tilanne vuonna 1930

③

Kaalamon ehdotus

④

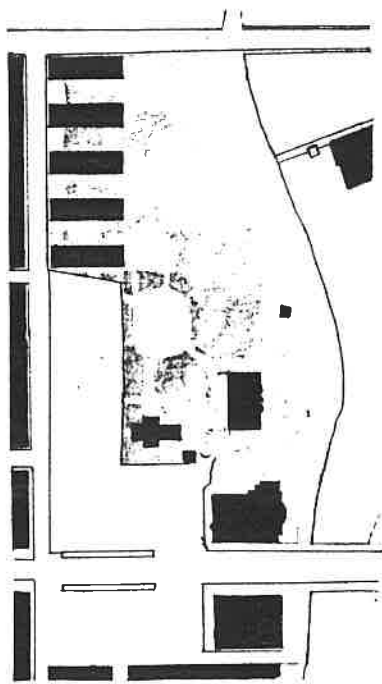
Kuva Kaalamon ehdotuksen pienoismallista

Frenckellin alueen järjestely viritti taas kerran keskustelun Keskustorin tasaamisesta. Kun tätä ehdotettiin työttömyystöiksi vuonna 1935, ajatus torjuttiin juuri siksi, että koko keskustalueen uudelleenjärjestely pitäisi suunnitella samalla kertaa. Kaupunki asetti komitean tutkimaan arkkitehtikilpailun mahdollisuutta. Komitean ehdotuksen pohjalta järjestettiin Tampereen keskustan asemakaavakilpailu touko-lokakuussa 1936. ⁷

Kilpailualueena oli kosken länsiranta Kauppatorilta Satakunnankadulle. Tarkoitus oli saada uusia ehdotuksia alueen järjestämiseksi sen keskeistä asemaa vastaavalla tavalla. Frenckellin tehdasrakennusten purkaminen oli niin selvää, ettei sitä edes mainittu kilpailuselostuksissa. Paitsi puistoa, kosken rannalle oli suunniteltava tilat kaupungin virastotalolle (n. 70 000 m³) sekä osaksi liike- ja asuintaloja (arvostelun yhteydessä näiden toivottavaksi kooksi esitettiin 50 000 m³).

Palkintolautakuntaan kuuluivat arkkitehdit J.Paatela ja Alvar Aalto, kaupungininsinööri A.Linnavuori, asemakaava-arkkitehti E.Kaalamo ja yleisten töiden lautakunnan puheenjohtaja K.F.Saaristo. Kilpailuun tuli 17 hyväksyttyä ehdotusta. Palkintolautakunnan mielestä niistä yksikään ei ollut sellaisenaan toteutuskelpoinen. Kilpailussa jaettiin kolme samansuuruisia palkintoa ja kaksi ehdotusta lunastettiin.

Palkintolautakunta esitti omia käsityksiään periaatteista, joita keskustan asemakaavoituksessa pitäisi noudattaa. Keskusta tulisi mitoittaa riittävän väljästi tulevaisuuden varalle siten, että puiston osuus olisi huomattava. Liikenne olisi keskitettävä selviin ja vähäistä valvontaa vaativiin pääuomiin. Rakentamista kosken rantaan kiinni ei pidetty toivottavana, jotta rantanäkymät säilyisivät avonaisina. Frenckellin alueen pohjoisosaan katsottiin voitavan rakentaa korkeitakin rakennuksia, kuitenkin ilman kireää monumentalisuuden tavoittelua. Virastotalon sijainnin palkintolautakunta katsoi ehdotusten ratkaisseen hyvin : se sopi torin pohjoispäätyyn länsi-itä-suuntaisena. ⁸

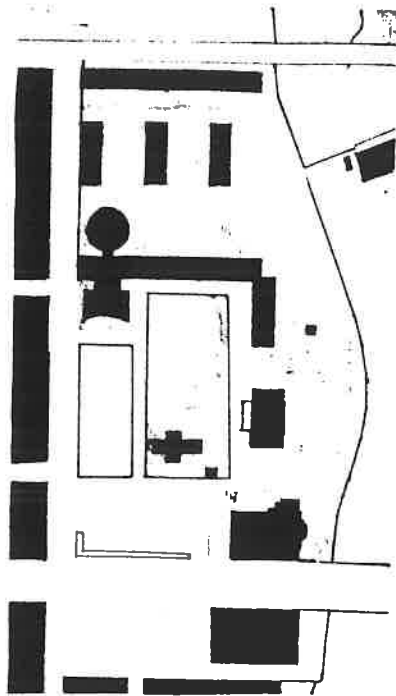

⑤

Palkittu ehdotus. 1 : 5000.
Motto: „Kosken laulu”.
Arkkitehdit Hytönen ja Luukkonen.

„Kosken laulu”.

Suuri, yhtenäiseksi muotoiltu puistoala. Kaupungintalo lyhyinä, länsi-itä-lamellien muodostamana virastotalojen ryhmänä oikein sijoitettu, mutta 4-kerroksisena hajoituu se liian laajalle alueelle.

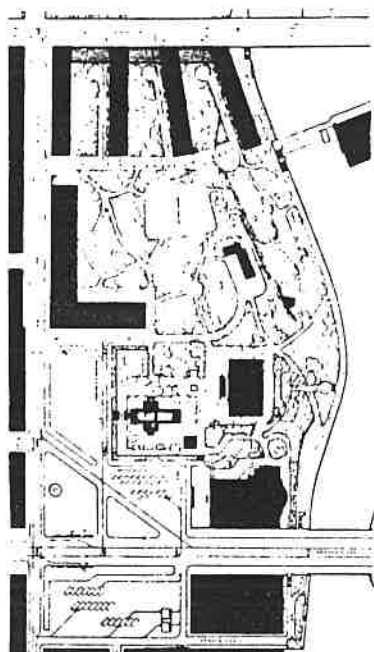

⑥

Palkittu ehdotus. 1 : 5000.
Motto: „Vasara”.
Arkkitehti Jorma Järvi.

„Vasara”.

Luonteeltaan vaatimaton ehdotus, joka päätöksissään muistuttaa ehdotusta No 8. Kaupungintalon sijoitus, samoin toriaukean sisäinen jäsentely onnistuneet. Asuntoalueella Satakunnankadun suuntainen siipirakennus vähemmän harkittu, samoin puistoalueella olevat kadut.

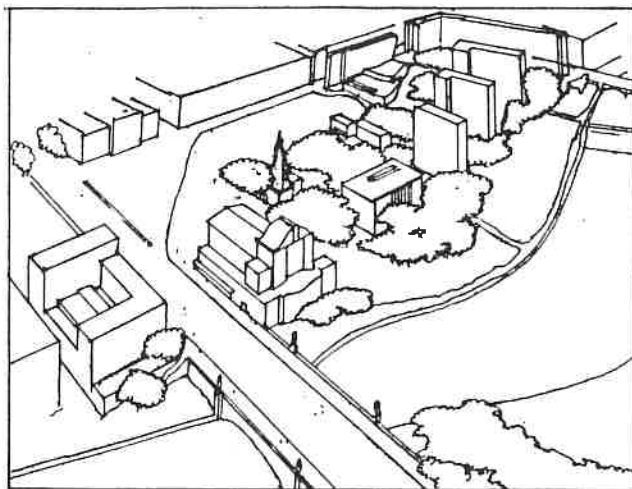

⑦

Palkittu ehdotus. 1 : 5000.
Motto: „Tehtaan varjossa”.
Arkkitehti Erkki Taimi.

„Tehtaan varjossa”.

Hyvä, kehityskelpoinen ehdotus, jossa avointa rakennustapaa noudattaen muodostettu asuintalojen ryhmä, yleissijoitukseltaan hyvä, joskin liian tiheä ja osittain liian lähelle rantaan menevä. Rauhoitettu toriaukio riittämätön, joten kaupungintalo siirrettävä pohjoisemmaksi.

Ojettu ehdotus.

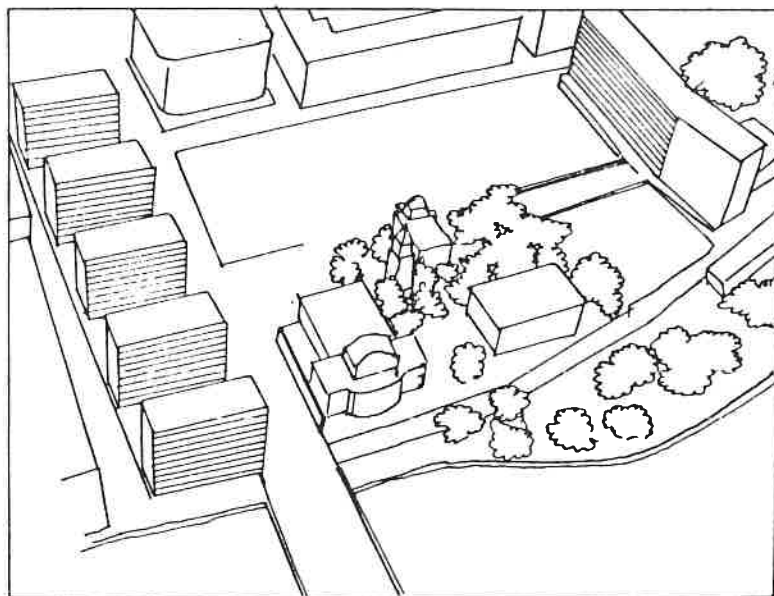
Motto: „Lentävä tamperelainen“.

Arkkitehti Aarne Ervi avustajana H. Sysimetsä.

⑧

„Lentävä tamperelainen“.

Muista poikkeava, arkkitehtonisesti hyvin muotoiltu ehdotus, mutta puistoalueesta on aivan liian iso osa ehdotettu järjestettäväksi asuinrakennuksia varten, loukaten puistoalueen yleistä käyttömahdollisuutta.

Ostettu ehdotus.

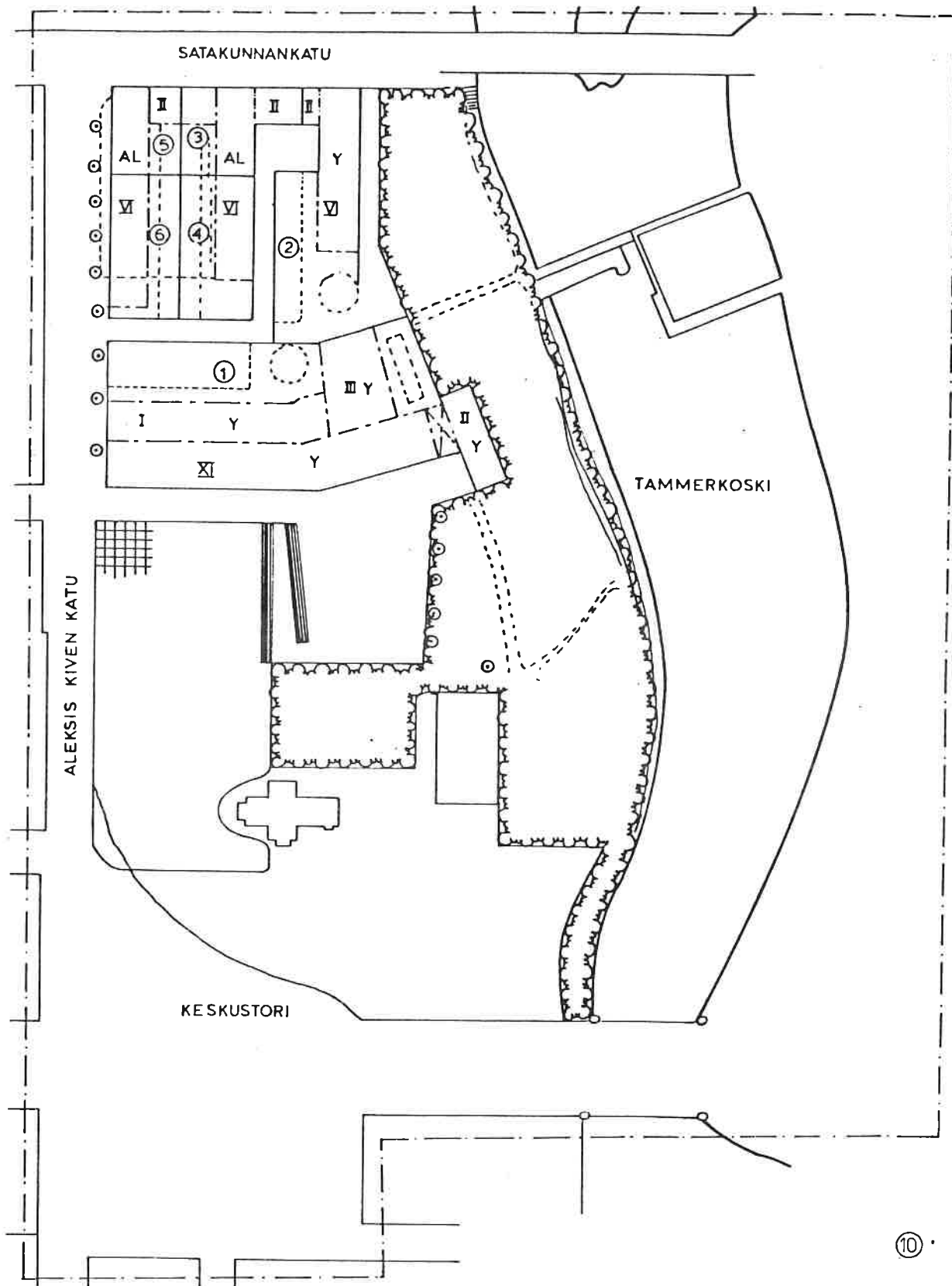
Motto: „Cocktail a'la Manhattan“.

Arkkitehdit Ragnar Ypyä ja Martta Martikainen-Ypyä.

⑨

„Cocktail a'la Manhattan“.

Kaupungintalon sijoitus hyvä samoin rauhoitettavan toriaukean sisäinen jäsentely onnistunut liittyen hyvin puistoon, jota häiritsevät kolme tenniskenttää sekä varsin sopimattomasti sillan korvasta lähtevä ajojie. Torin eteläosaan suunnitellut 10-kerroksiset liiketalot tuottanevat vaikeuksia naapurien taholta.

Vuoden 1938 asemakaavamuutos. Päivätty 7.4.37, valtuuston hyväksymä 9.8.38, SisMin vahvistus 21.11.1938. Laatija E. Kaalamo. Tähän asemakaavaan on merkitty II kaupunginosan korttelin n:o 7 tonttien n:o 1,2,3,4,5 ja 6 rakennuslaajuutta ja kerroslukua koskevat asemakaavamääräykset. Tontteja ei saa aidata.

VUODEN 1938 ASEMAKAAVAMUUTOS

Kaupungin asemakaavaosasto sai tehtäväkseen laatia asemakaava-
muutoksen kilpailun tuloksia hyväksi käyttäen. Varsinkin viras-
totalon ja torin suhteen siinä otettiin huomioon Ragnar ja
Martta Ypyän lunastettu ehdotus. Tämä Eeli Kaalamon 7.4.1937
allekirjoittama asemakaavamuutos hyväksyttiin ja vahvistettiin
vuonna 1938.

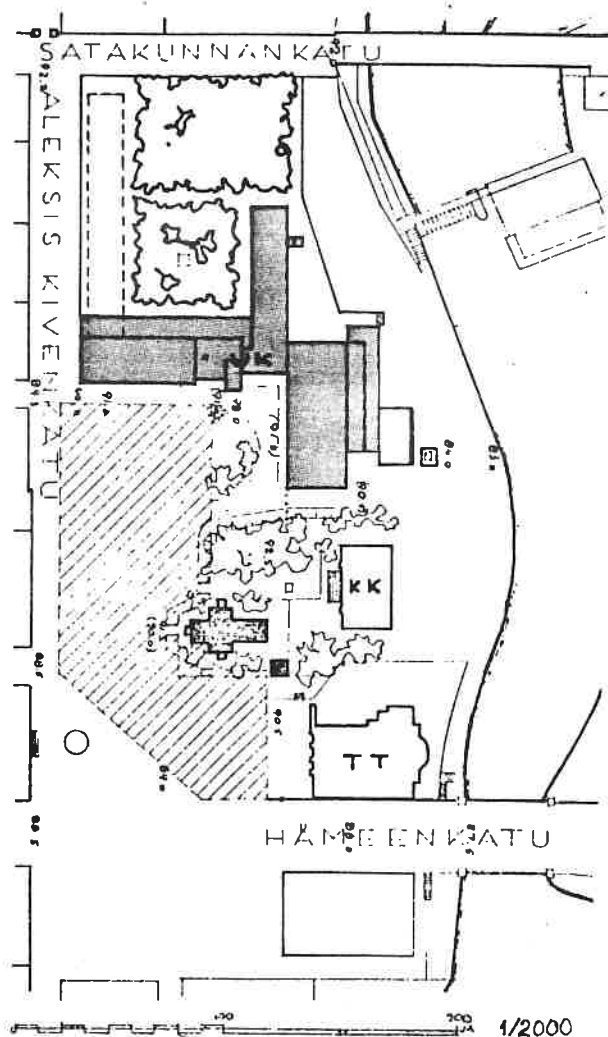
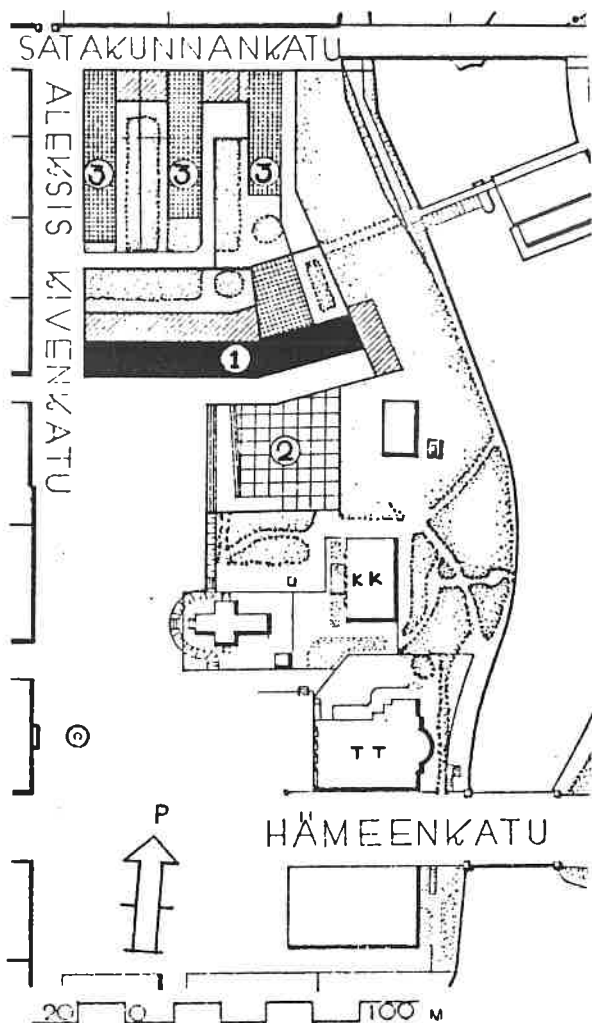
Kaavan mukaan kaikki länsirannan tehdasrakennukset puretaan.
Lähimmät ranta-alueet ovat puiston laajennusta. Keskustoria
laajennetaan ja se tasataan Puutarhakatuun saakka. Kirkko ja
puisto joutuvat torin pinnasta parisen metriä korkeammalle te-
rassille, josta kirkon pääportaat johdetaan suoraan torille.
Frenckellin alue on jaettu kuudeksi tontiksi. Torin pohjois-
puolelle rakennetaan 11-kerroksinen kaupungintalo. Satakunnan-
kadun varrelle varataan tila kolmelle kuusikerroksiselle talol-
le, joista kosken rantaa lähinnä oleva on yleinen rakennus ja
muut kaksi asuin- ja liikerakennuksia. Näitä kolmea rakennusta
yhdistää kaksikerroksinen siipirakennus Satakunnankadun suun-
taisena.

Liike- ja asuinrakennusten sijoittamista alueelle perusteltiin
taloudellisen tuen antamisella asemakaavan toteuttamiselle.
On myös huomattava, että tähän aikaan aluetta ympäröivät ra-
kennukset olivat vielä suurimmaksi osaksi matalahkuja puuta-
loja, niin että virastotalo toteutettuna olisi huomattavasti
erottunut ympäristöstään. ⁹

STRÖMMERIN EHDOTUS JA ASIAN UUSI ESILLEOTTO

Vuoden 1938 asemakaavakilpailun perusteella laadittua kaava-
muutosta ei ryhdytty heti käytännössä toteuttamaan. Sotien ai-
kana rakennettiin vain välttämättömiä kohteita ja niiden jäl-
keen tiukkaa taloutta kesti aina 1950-luvun alkuvuosille saakka.

Keskustorin uudelleenjärjestelyt otettiin esille jälleen vuoden 1955 paikkeilla, kun Tammerkoski-lehti julkaisi virkamiesten lausuntoja asiasta. Samaan aikaan Bertel Strömmer teki ehdotuksen Keskustorin pohjoisosaan. Hän mainitsi kirjoituksessaan, joka oli vastaus Tammerkoski-lehden kyselyyn, että torin pohjoisosan tasaus on ollut viranomaisten pohdittavana jo parikymmentä vuotta ja lähinnä tullut esille aina liikennejärjestelyjen yhteydessä. Tammerkoski-lehden julkaisemassa ehdotuksessa Strömmerillä oli pyrkimyksenä koko torin ja sitä ympäröivien rakennusten kokonaisratkaisu. ¹⁰

⑪ Vasemmalla asemakaava muutoksineen vuodelta 1938.

Dikealla Strömmerin laatima ehdotus, jossa näkyy mm. uuden kaupungintalon paikka (UK) sekä nykyiset ja ehdotetut uudet korkeusmitat (viimemainitut suluissa).

Tämä uudelleenjärjestelyehdotus synnytti keskustelua Keskustorista ja siihen liittyi myös kaupungintalohanke, mutta samaan aikaan Frenckellin tehdasrakennuksiin sijoitettiin kaupungin talonrakennusosasto ja osa tiloista otettiin arkistokäyttöön vuoden 1955 keväällä. Seuraavana vuonna Keskustorin pysäköintiä järjesteltiin jonkin verran uudelleen. ¹¹

UUDEEN 1938 ASEMAKAAVAAN PERUSTUNUT KAUPUNGINTALOHANKE JA SIIHEN LIITTYVÄT FRENCKELLIN ALUEEN KÄYTTÖSUUNNITELMAT

Keskustorin pohjoisosaan rakennettavaksi suunniteltu kaupungintalokompleksi oli tarkoitettu rajaamaan torinäkymää pohjoisessa ja jäsentämään toria. Vuonna 1958 kaupunginhallituksen istunnossa käsiteltiin varojen osoittaminen suunnitteilla olevan kaupungintalon huoneohjelmaan perustuvien luonnospiirustusten tilaamista varten. Kaupungintalotoimikunta tarkisti huonetilaohjelman ja pyysi luonnospiirustuksia ja pienoismallia jatkotyöskentelyä varten. Kaupunginhallitus päätti 27.1.1958 tilata piirustukset yliarkkitehti Bertel Strömmeriltä. ¹²

Kaupunginhallitus hyväksyi luonnospiirustukset kokouksessaan 15.9.1958. Luonnospiirustuksia käsitellessään kaupungintalotoimikunta kiinnitti huomiota erityisesti kaupungintaloa varten varatun ns. Frenckellin alueen ympäristön vaikutukseen suunniteltavien onnistumisessa. Toimikunnan mukaan etenkin Aleksis Kiven kadun varrella sijaitsevien tonttien suuri rakennusoikeus vähentäisi suunnitteilla olevan kaupungintalon arkkitehtonista vaikutusta. Vastaisen kilpailun varalta esitettiin, että kilpailun sääntöihin tulisi määräys siitä, että kilpailijoiden on esitettävä ratkaisunsa ympäristön suunnittelemiseksi ja tämän perusteella esitettiin myös, että eräiden tonttien asemakaavaa on muutettava ja asetettava rakennuskieltoon. ¹³

Varoja kaupungintalolle ei ollut osoittaa ja kun Frenckellin alueen rakennuksia oli vähitellen kunnostettu ja otettu käyttöön, asetettiin v. 1959 toimikunta tutkimaan Frenckellin tilojen käyttöä. Kaupungin virastojen tilantarve oli jo tällöin lisääntynyt selvästi. Kaupunginhallitus hyväksyi toimikunnan mietinnön 1.6.1959. Mietintö sisälsi mm. seuraavaa: Perustelut rakennusten käytölle ja korjaukselle olivat, että koska niitä oli jo kunnos-

tettu ja niihin täten uhrattu varoja ja koska tilat saataisiin saman katon alle, toimikunta ehdotti niiden kunnostusta. Vaihtoehtona tässä vaiheessa olisi ollut virastotalon ensimmäisen vaiheen toteutus.

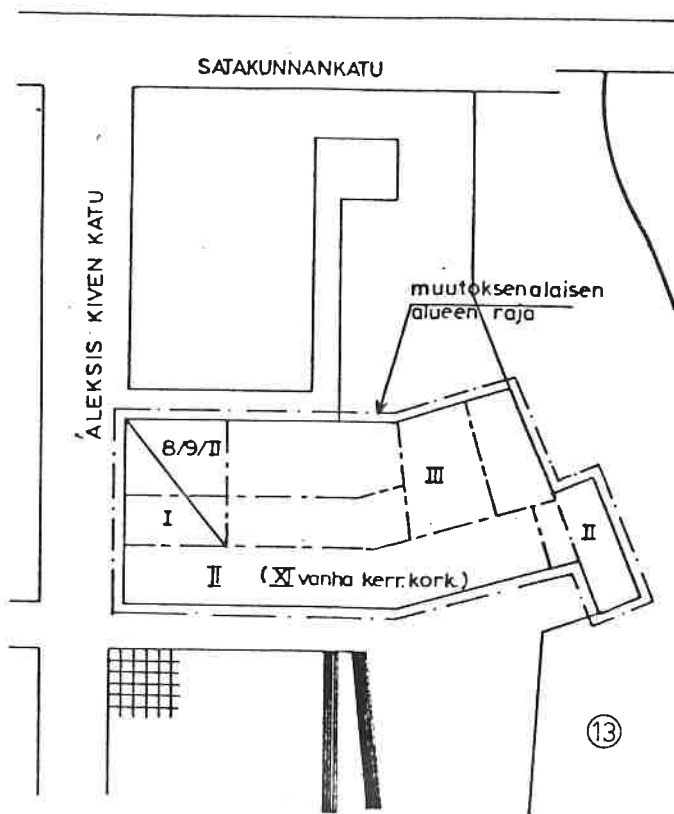
Oletettiin, että rakennuksia käytettäisiin vielä ainakin 10- 15 vuotta, luultavasti pidempäänkin, mutta myös että kun virastotalo valmistuisi, Frenckellin rakennukset luonnollisesti purettaisiin. Toimikunnalla oli yhtenä ratkaisuna myös esitetty, että osa rakennuksista säilytettäisiin ja rakennuksia mahdollisesti jopa korotettaisiin. ¹⁴

Tässä vaiheessa varoja alettiin sijoittaa suunnitelmallisemmin Frenckellin alueen ja rakennusten kunnostukseen, eikä tarvetta kaupungintalon rakentamiseen ollut virastojen taholta.

Bertel Strömmerin kaupungintalosuunnitelma vuodelta 1958 oli ajan muodin mukainen suuri kompleksiksi, johon olisi yhdistetty sekä kaupungin hallinto- ja virasto- että edustustilat. Samalla se olisi ollut keskeisessä asemassaan kaupunkikuvaa hallitseva. ¹⁵

KAUPUNGIN VIRASTOTALON SUUNNITTELU JA RAKENTAMISEN SEURAUKSET

Suunnitteilla ollutta kaupungintalokilpailua ei siis pidetty eikä kaavamuutoksia ympäröivien rakennusten madaltamiseksi tehty. Mutta sitten eivät tehdasrakennusten tilat enää riittäneet kaupungin virastojen tarpeisiin vaan vuonna 1964 haettiin asemakaavan muutosta 14.2. laaditussa ehdotuksessa ensin seuraavasti: Frenckellin alueelle Aleksis Kiven ja Puutarhakadun kulmaan määrättiin tonttia 8/9 II (Raatihuoneen tontti) varten autopaikkoja sekä madallettiin yhden rakennuksen kerroskorkeutta kahdeksi kerrokseksi (kaupungintalo vuoden 1938 asemakaavassa). 9.4. laaditussa ehdotuksessa muutos koski koko aluetta. Siitä muodostettiin hallinto- ja virastorakennusten korttelialue. Tämä viimeinen muutos jäi ensin pöydälle, mutta hyväksyttiin 26.8.1964 ja on yhä voimassa alueella. ¹⁶

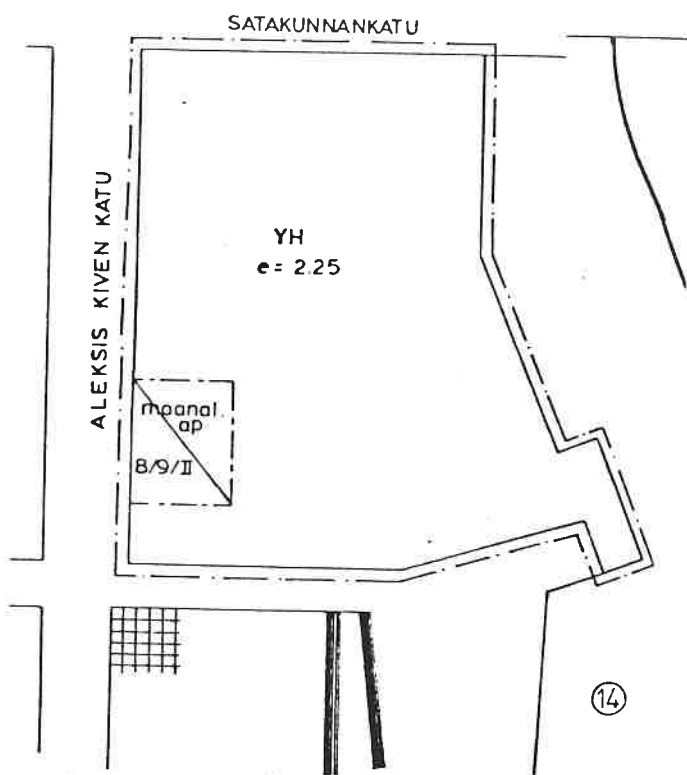
II KAUP.OSAN KORTTELIN 7 JA 9
ASEMAKAAVAN MUUTOS. Päivätty 14.2.
1964. Sis.Min.vahv.12.5.1964.

Kuvassa on esitetty muutettu osa
alueesta pistekatkoviivan ra-
jaamana.

Ma ap = maanalaisia autopaik-
koja vähintään 1 kpl kutakin
100 kam² kohti sekä lisäksi
30 ap tonttia 8/9/II varten
(Raatihuone).

II KAUP.OSAN KORTTELIN N:O 7
ASEMAKAAVAN MUUTOS

(Tonttijako ja kaikki rakennus-
rajat ym. poistettu.)

Määräykset, jotka koskevat kort-
telia n:o 7 :

- tontin 8/9/II käyttöön on va-
rattava vähintään 85 ap, joista
enintään 30 saa olla tämän ton-
tin ulkopuolella tontin 1/7/II
merkityllä alueella
- korttelissa 7/II saa rakennuk-
sen korkeus olla \leq kuin sen etäi-
syys vastapäisestä rakennukses-
ta tai kadun puolella vastapäi-
sen korttelin rakennusrajasta
- tontille sijoitetaan vähintään
1 ap /100 kam² tontin omaan
käyttöön

-tontille saa sijoittaa enintään kaksi asuntoa hoitohenkilökun-
taa varten.

Frenckellin alueen rakennusten käyttöä tutkineen toimikunnan mietinnössä oli virastotalon ensimmäinen vaihe vaihtoehtona tehdasrakennusten käytölle. Tällöin virastotalo oli vielä suunnitteilla Frenckellin alueelle. Kortteliin n:o 7/II oli tarkoitus rakentaa varsinainen kaupungintalo myöhemmin kypsyteltävien suunnitelmien pohjalta vuonna 1964, ja sen vuoksi vanhassa asemakaavassa ao. alueelle merkityt asuintontit ja katupistokkeet muutettiin yleisten rakennusten korttelialueeseen kanssa yhtenäiseksi virastotalon korttelialueeksi. Edellämainituissa suunnitelmissa perusteltiin myös asemakaavamääräyksiä, jotka tehtiin mahdollisimman väljiksi, $e_t = 2,25$. Vuonna 1963 valtuusto oli päättänyt, että tämä tehokkuus on sopiva muille kuin asuntotonteille, ilmeisesti pitäen mielessä juuri kaupungintalo-/virastotalohankkeen.¹⁷

Vuonna 1964 alettiin valmistella virastotalon rakentamista, mutta tontiksi valittiin Aleksis Kiven kadun länsipuolelta kaupungille ostettu tontti. Arkkitehtiosastoa pyydettiin 4.5.1964 laatimaan suunnitelma Frenckellin tehdasrakennuksista vapautuvien tilojen käytöstä sekä piha-alueen ja pysäköinnin järjestelyistä.

Kaupunginhallitus päätti anoaa vuonna 1965 Sisäasiainministeriöltä lupaa virastotalon töiden aloittamista varten siitä huolimatta, että asemakaavamuutosta tontin osalta ei oltu vahvistettu eikä tonttia muodostettu. Koska tontti oli jo kaupungin omistuksessa, eikä tässä vaiheessa enää puhuttu kaupungintalosta mitään ja koska virastojen tilantarve oli ratkaistava nopeasti, katsottiin tontti sopivaksi ja päätökset tehtiin. Frenckellin alueen käyttö tähän tarkoitukseen olisi ollut mutkikkaampaa.¹⁸

Keskusvirastotaloa ryhdyttiin rakentamaan vuonna 1966 Aleksis Kiven kadun 14-16:een ja tämän rakennuksen yhteydessä vältettiin puhumasta siitä kaupungintalona, joten kaupungintalo on Tampereelle vielä tekemättä ja Frenckellin alueen rakennukset ovat kaupungin virastojen varatiloina.

ALUEEN SÄILYTTÄMISESTÄ

Tammerkoski-lehdessä julkaistiin vuonna 1966 kirjoitus Tampereen keskustorista. Siinä oli ehdotus keskustorikilpailuksi ja tässä yh-

teydessä viitattiin Frenckellin alueen ja rakennusten taidearvoon (valtionarkeologi Nils Cleve) ja lueteltiin Keskustoria ympäröivät arvokkaat rakennukset.¹⁹

Kaupunginarkkitehti Ilveskoski oli aikanaan tehnyt Frenckellin alueesta luonnokset, joissa alue esitettiin säilytettäväksi. Myös tässä kirjoituksessa aikaisemmin mainittu Frenckellin rakennusten käyttöä tutkimaan asetettu toimikunta esitti yhtenä ehdotuksenaan rakennusten säilyttämisen ja korottamisen lisätilan saamiseksi.²⁰

NYKYINEN TILANNE ALUEELLA

Yleiskaavassa alue on merkitty yleisten rakennusten alueeksi. Kaava on vahvistettu 31.12.1976. Asemakaavassa alue on hallinto- ja virastorakennusten korttelialue, $e_t = 2,25$, kaavamuutos on laadittu 9.4.1964 ja on sellaisenaan voimassa.

Rakennuksissa toimii kaupungin teknillinen virasto. Alueen luoteiskulmassa on Satakunnankadun varrella huoltoasema ja osaa alueesta käytetään autojen paikoitukseen. Kaupungilla ei ole alueen käyttöä varten kokonaissuunnitelmaa.

LÄHDELUETTELO

- 1.KTK (Kertomus Tampereen kaupungin kunnallishallinnosta)
1927 I s.19-20
- 2.KTK 1928 I s.19-22
- 3.KTK 1920 I s.18-20, KTK 1929 I s.22-23
KTK 1934 I s.42-43, KTK 1935 I s.79-80
- 4.KTK 1930 I s.64-78, KTK 1933 Sähkölaitoksen osa s.3-8
- 5.Kaupunginarkiston voimalakiistasta kokoama aineisto
- 6.Arkkitehti 1931 s.6
- 7.KTK 1935 I s.79-80
- 8.Arkkitehti 1936 s.186-188, liitesivut 7,19
KTK 1936 I s.31-34
- 9.KTK 1938 I s.36-38
- 10.Tammerkoski-lehti 1955 s.140-141
- 11.KTK 1955 s.47
- 12.KTK 1958 s.149
- 13.KTK 1958 s.695
- 14.Kaupunginhallituksen pöytäkirja 59 XII liitteet 1341-1640
- 15.Aaro Alapeuson haastattelu
- 16.KTK 1964 s.285,552,625
- 17.KTK 1964 s.552
- 18.KTK 1965 s.227, 236
- 19.Tammerkoski-lehti 1966 s.262-263
- 20.Aaro Alapeuson haastattelu

KUVAT

- 1.Pienennös kaupungin mittausosaston kartasta
- 2.-4. Arkkitehti 1931 s. 6
- 5.-9. Arkkitehti 1936 s. 186-188
10. Kaupungin kaavoitusviraston asemakaavaosaston kartta
- 11.-12.Tammerkoski 1955 s. 140
- 13.-14.Kaupungin kaavoitusviraston asemakaavaosaston kartat